

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhwalia, J.)

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ., ਐਸ. ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਸੀ. ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ. ਜੇ.

ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਆਰਡਰ ਨੰ. ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ _ ਦਾ 117

16 ਨਵੰਬਰ,

1925 ਦਾ VIII)— ਧਾਰਾ 2(4)(i), (ii), (iv) ਅਤੇ (v), 7 (3) ਅਤੇ 8— ਧਾਰਾ 8
ਅਧੀਨ ਇਤਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ—ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ—
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼—ਕੀ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ—ਧਾਰਾ 8
ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ—ਕੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮਤ, ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਜੇ., ਸੀ.ਐਸ.
ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ. ਉਲਟ) ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1929 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਲਾ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ
ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। -ਧਾਰਕ, ਫਿਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ
ਦਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ,
"ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ
ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ
ਹੈ, ਤਾਂ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੋੜਨਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼
ਸਰਪਲੱਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਟੋਟੇਲੇਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ
ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ
'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ

ਕਿਸੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੋਈ ਜ਼ਾਦੂਈ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ, ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ ਧਾਰਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ 7 (3) ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਰਕ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ- (ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 8)।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਪਰਾ 28)।

ਪ੍ਰਤੀ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇਤਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਕਸਬੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਕੱਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਲਗਭਗ ਮੱਧਕਾਲੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 11)।

25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1978 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਾਨ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhwalia, J.)

ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਮਿਤੀ 30 ਮਾਰਚ, 1966 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹੀਡਿਆਇਆ, ਤਹਿਸੀਲ ਬਰਨਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਦੀਵਾਨੇਨ ਵਜੋਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੀ ਧਾਰਾ 16(2)(iii) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ।

ਦਾਅਵਾ:—ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ।

ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ:-ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ! ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਐਸ.ਜਵੰਦਾ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਕਬੂਰੀਆ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ

(1) ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਸੀ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਚੱਜੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅੰਤਰ- ਪ੍ਰੀਟੋਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਗਤ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਸਫਾ 87 'ਤੇ ਕ੍ਰੇਜ਼ ਆਨ ਸਟੈਚਿਊਟ ਲਾਅ (ਸੱਤਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: -

“ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਪਾਲਣਾ ਇੱਕ ਬੇਤੁਕੀ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ, ਜਾਂ • ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਰਥ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ”

(2) ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿਚ ਤੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ * ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਰੈਜ਼ਿਊਮੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਹੀਡਿਆਇਆ ਦੇ 56 ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਉਥੇ ਸਥਿਤ ਡੇਰਾ ਦੀਵਾਨਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ 28 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੁਲਾਈ, 1961। ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ- ਇੱਕ ਮਹੰਤ ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ 174 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ- ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਨੋਟਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: -

"ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

(3) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ 23 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhwalia, J.)

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ।

(4) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਇਕੱਲੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਇੱਕ ਆਮ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਇਸ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

"ਕੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵੀਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ? "

(5) ਹੁਣ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ-ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ 20 ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਛੋਟੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੀ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਆਂ ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀਹ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਡੇਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(6) ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪਾਪ*' ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸਬੰਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਲਈ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਗਭਗ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸਟੈਂਡ ਮੈਨੂੰ ਹਾਈਪਰ-ਤਕਨੀਕੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਵੀਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ."

(7) ਹੁਣ ਇਹ ਆਮ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਨੰਗੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ, ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਕੱਲੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (i), (ii), (iv) ਅਤੇ (v) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; -

(8) 'ਦਫ਼ਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਧਾਰਕ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰੀਤੀ ਜਾਂ ਰਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਦਫ਼ਤਰ-ਧਾਰਕ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਦਫ਼ਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(11) 'ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(iv) 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫ਼ਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਫ਼ਤਰ-ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ 'ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ' ਅਤੇ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫ਼ਤਰ-ਧਾਰਕ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਰਾਸਤੀ - ਦਫ਼ਤਰ ਦਾ ਧਾਰਕ।

(v) 'ਮੌਜੂਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ। "

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਆਫਿਸ-ਹੋਲਡਰ", "ਹੈਰੀਡੀ ਟੈਰੀ ਆਫਿਸ-ਹੋਲਡਰ", ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਜਿਵੇਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਆਹੁਦੇਦਾਰ", "ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਅਤੇ "ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhwalia, J.)

ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਲਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਭਾਵੇਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ), ਫਿਰ "ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਲੋੜ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੋੜਨਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਸਰਪਲੱਸ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਟੋਟੋਲੋਜੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ "ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ" ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬੇਅਰਥ ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ।

(8) ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਜਾਦੂਈ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ, ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਅਸਰ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰੋ। - ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ 7 (3) ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੀ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਤਰਕ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸਾਰਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ? ਜੇਕਰ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸੂਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਦੇਖਣ ਜਾਂ ਖੋਜਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ।

(9) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਤਿ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਦੂਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ਸਟੈਂਡ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhwalia, J.)

ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਕੰਸ਼ ਜੋ ਉਸਨੇ ਇਸਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ - "ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ"। ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਂਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(10) ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਸ਼ਿਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (3) ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਧ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਧ ਸੀ ਜੋ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਘੇਰਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਬਤ ਕਰੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ. ਇੱਥੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੈ

Balbir Dass etc. *v.* Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (S. S. Sandhawalia, J.)

(2) AI R. 1952 SC 47.

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

(12) ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਹਾਇਕ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਉਪਾਅ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਯੋਗਤਾ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਜਾਂ ਵੈਕਿਊਮ ਵਿੱਚ। ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ 7 ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਕਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਇਤਰਾਜ਼-ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ, ਜਾਂ ਰੰਗਦਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 7(3), ਕਾਫ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(13) ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਛੋਟੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਜਾਂ ਢੁਕਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਇਨ ਬਨਾਮ ਲੈਦਰਨ (4) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਹਰ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰੀਖਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾਂਸੂ ਸੇਖਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ।

(14) ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਉਸਨੇ ਬੁੰਗਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ

- (3) AIR 1936 Lahore 213.
- (4) (1901) AC 495.
- (5) ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 647

ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਰਦਾਰ ਰਾਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (6), ਅਤੇ ਸੰਤ ਅੰਗੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਭਾਈ ਸੰਤ ਚੰਦਗੇ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (7), ਜੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹੇ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, (8) ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਨਾ 925 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪਦਾਰਥਕ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: -

"ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, S. 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇੱਥੇ ਅਰਥ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ।

* ♦♦ * * _ _

S. 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਕਸਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਬਹੁਤ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾੰਕਿਤ (ਇਟਾਲਿਕਸ ਵਿੱਚ) ਹਿੱਸਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰੇਗਾ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਵੈ-ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਜੋ ਇਸਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਕਿ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਰਥ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤ ਕੇ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

- (6) ਏਆਈਆਰ 1951 ਸ਼ਿਮਲਾ 257
- (7) 1955 ਦੇ FAO 151 ਨੋ 9 ਅਕਤੂਬਰ, 1975 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।
- (8) ਏਆਈਆਰ 1934 ਲਾਹੌਰ 920

(15) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਵੀਹ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(16) ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮੈਂ (ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸੀ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ. ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ) ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਉਪਾਅ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਕਤ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਦੂਈ ਫਾਰਮੂਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਵੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰਾਂਗਾ।

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਹੁਣ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਗੀ।

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਸੀਐਸ ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ:

(18) ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਕੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵੀਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਤੁਰੰਤ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਡੀਬੀਸੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ:ਹਬੈਚ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੈਨ, ਜੇ., ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ IS ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਤਰਾਂ! ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ 30 ਮਾਰਚ 1966 ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਹੀਡਆਇਆ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਦੀਵਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਚੇਲਾ ਸੁਖਮਿੰਦ-ਦਾਸ ਨੇ ਮੂਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ 56 ਸਿੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(3) ਦੇ ਤਹਿਤ 28 ਜੁਲਾਈ, 1961 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1961 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ. ਬਲਬੀਰ ਦਾਸ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੇਰੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਕਾਬਜ਼ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੋਹਤਮੀਮ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 56 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਕਦਮ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ 144 ਇਤਰਾਜ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 29 ਜਨਵਰੀ 1963 ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। -ਧਾਰਕ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰਾ 1 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸੋਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ: -

“ਡੇਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹੰਤ ਹਰਬਚਨ ਦਾਸ ਨੇ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।”

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:-

“ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਮਹੰਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ 1 ਨਵੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਬੋਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਸੁਧਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ 'ਵਰਤੋਂ' ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(19) ਪਹਿਲਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

"ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।"

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 23 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮੁੱਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ?"

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਇਕੱਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਾਸਕ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੂਨ, 1966 ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

(20) ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਮੁਢਲੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੋਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ^{ਟਿਕਾਣਾ} ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ।

(21) ਐਕਟ ਵਿਚ 'ਦਫਤਰ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਫਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਧਾਰਕ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਆਫਿਸ-ਹੋਲਡਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ 'ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ' ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾਦਾਰ - ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 23 ਮਾਰਚ, 1965 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗਾਏ ਕਿ ਕੀ ਉਸਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਕ।

(22) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਗੁਰਦੁਆਰੇ' ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਅਤੇ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੇ 'ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ ਸਿੱਖ ਲਿਟਰੇਚਰ' ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ' ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਬਿਮਾਰਾਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਰਸੋਈ ਹੋ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਾਧੂ ਗੁਣ ਹਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਗੁਰਦੁਆਰੇ' ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਛਾਂਟੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੇਗਾ: -

“ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(23) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਹ ਮੁਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਫੋਰਮ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ*। ਉਪਾਸਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(24) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ' ਅਤੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਉਪਾਸਕ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਾਸਕਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 'ਦਫਤਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ 'ਆਫਿਸ-ਹੋਲਡਰ' ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਫਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਉਲਟ ਕਹਾਣੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘੰਟੀ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇਕਰ ਉਹ ਖੁਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਫਤਰ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(25) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਅਖੌਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਅਖੌਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ - ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ।

(26) ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਦੋ ਅਥਾਰਟੀ ਹਨ ਜੋ ਮੈਂ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਕੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (3 ਸੁਪਰਾ) ਹੈ। ਇਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

“ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ (ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8) ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੁਦਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ, (8 ਸੁਪਰਾ) ਹੈ। ਪੰਨਾ 925 'ਤੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: -

"ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, S. 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਇੱਥੇ ਅਰਥ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ, ਸਿੱਖ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਕਸਰ. ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(27) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਕਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ।

(28) ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(29) ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

Balbir Dass etc. v. Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee,
Amritsar (C. S. Tiwana, J.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ